

Statusrapporter bibliotekstrategier 2015 - 2025

Nasjonal bibliotekstrategi 2020-2025 – tiltak utvidet strategi – statusrapport 14.10 - 2025

Merknader: Tiltak i grått er gjennomført/avsluttet.

Del I. Tiltaksliste

Formidling

Tiltak	Ansvar	Status	Kommentar
1. Nasjonalbiblioteket skal årlig lyse ut midler til aktiv formidling, slik at folkebibliotek og fylkesbibliotek i hele landet kan skape gode leselysttiltak og litteraturformidling i bibliotek i hele landet	BU	Avsluttet	Siste tildeling offentliggjort 28.08.25
2. Nasjonalbiblioteket skal utvikle en nettressurs for videregående skoler knyttet til Nasjonalbibliotekets samling og formidling av norsk kulturhistorie	KF/DF	Avsluttet	Nettside for skoler med digitale foredrag om samling og formidling er tilgjengelig (nb.no/skole), og det gjøres stadig flere foredrag tilgjengelig. Foredragene knyttes videre til kilder i Nettbiblioteket.
3. Nasjonalbiblioteket skal tilgjengeliggjøre egne arrangementer digitalt, og legge til rette for kompetanseutveksling med andre bibliotek knyttet til digital sceneformidling	KF	Løpende	Arrangementer tilgjengeliggjøres på video/strømming og podkast. Vi utveksler kontinuerlig kompetanse med andre bibliotek.
4. Nasjonalbiblioteket skal synliggjøre bibliotektilbud for mennesker med funksjonsnedsettelser som gjør det vanskelig å lese visuell tekst og vanlige bøker, slik at bibliotekene aktivt formidler tilbudet i møte med alle brukere som har rett til tilrettelagt bibliotekteneste	TL/BU	Løpende	Nettkurset: Tibi i verktøykassa – tilrettelagt litteratur til alle som trenger det ble lansert våren 2024.

Samarbeid og utvikling

Tiltak	Ansvar	Status	Kommentar
5. Nasjonalbiblioteket vil lyse ut prosjekt- og utviklingsmidler.	BU	Løpende	Tildelt 28.8.
6. Utdanningsdirektoratets og Nasjonalbibliotekets tilskudds-/prosjektmidler skal sees i sammenheng.	BU	Avsluttet	Har hatt jevnlig møter og e-postutveksling om utlysningene
7. Nasjonalbiblioteket vil samarbeide med relevante aktører om å følge opp aktuelle tiltak i den kommende leselyststrategien	BU	Løpende i leselyststrategiperioden	15 millioner av NBs tippemidler brukes på leselysttiltak i leselyststrategiperioden.

Infrastruktur

Tiltak	Ansvar	Status	Kommentar
8. Nasjonalbiblioteket skal i hele strategiperioden arbeide for å øke omfanget av digitalt materiale som bibliotekene har tilgang til.	DF, KD, TK BU	Løpende	Gjelder eget materiale og annet.
9. Nasjonalbiblioteket skal forhandle med Kopinor om en utvidelse av Bokhylla-avtalen.	Nasjonalbibliotekar, DF	Avsluttet	Første møte den 27.9.19. Forhandlingsresultat offentliggjort 13.10 2023
10. Nasjonalbiblioteket skal synliggjøre Det flerspråklige biblioteks generelle tilbud overfor skolebibliotekene.	BU, TK	Avsluttet	Har laget materiell som er sendt skolene
11. Nasjonalbiblioteket skal tilby en dokumentert maskinleselig tilgang til sin åpent tilgjengelige digitale samling.	DF/IKT	Avsluttet	https://api.nb.no/
12. Nasjonalbiblioteket skal, i samarbeid med Sikt og høyere utdanningsinstitusjonene, bidra til å sikre tilgang til de store trykte utenlandske tidsskriftsamlingene som finnes i norske bibliotek i høyere utdanning.	TK/BU	Avsluttet	Gitt prosjektmidler til prosjektet « Samlingsforvaltning i endring- plan for å sikre tilgang til samlinger av utenlandsk materiale » Sluttrapport 06.03.2025

13. Nasjonalbiblioteket skal, i samarbeid med Sikt og høyere utdanningsinstitusjonene, sikre bevaring og tilgang til dokument og metadata som inngår i Nasjonalt vitenarkiv	TK	Under arbeid	Norsk vitenarkiv ble lansert 1. oktober 2025. Oppstart mottak av et utvalg kategorier av avleveringspliktige dokument og metadata til Nasjonalbiblioteket er planlagt høsten 2025.
14. Nasjonalbiblioteket skal realisere en infrastruktur som legger til rette for en overgang til sentral produksjon og deling av metadata for norske bibliotek.	TK	Avsluttet	Kontrakt med Biblioteksentralen om utvikling av Metadatabrønnen inngått i februar 2025. En første milepæl ble nådd i juni med utleveringen av metadata i MARC-format. Resten av tjenesten vil bli levert i november, med unntak av løsning for tilgjengeliggjøring av data som lenkede data som skal leveres i løpet av første halvår 2026.
15. Nasjonalbiblioteket skal i samarbeid med Sikt - Kunnskapssektorens tjenesteleverandør videreutvikle felles autoritetsregister	TK	Under arbeid	Sikt har i 2025 startet med oppgradering av dagens løsning, og en realisering av ny, teknisk løsning vil primært være i 2026.
16. Nasjonalbiblioteket skal i tett dialog med bibliotekfeltet bidra til etableringen av felles en nasjonal digital infrastruktur i norske folkebibliotek.	BU	Under arbeid	I samtaler med KS-digital
17. Nasjonalbiblioteket skal i tett dialog med bibliotekfeltet utrede ulike modeller for organisering og finansiering av digital infrastruktur for folkebibliotekene for perioden etter 2025	BU	Under arbeid	I samtaler med KS-digital
18. Nasjonalbiblioteket skal videreutvikle Bibliotekkortet	BU	Avsluttet	Det nasjonale lånerregisteret oppfyller nå kravene om personvern. Ny nettside for Bibliotekkortet er ferdig. Databehandleravtaler er undertegnet med alle bibliotek. Biblioteksystemene skal implementere løsningen i sine system
19. Nasjonalbiblioteket skal i samarbeid med fylkeskommunene arrangere seminarer og konferanser som gir kunnskap om og opplæring i bruken av nasjonale bibliotek tjenester.	BU	Løpende	
20. Nasjonalbiblioteket vil styrke bibliotekutvikling.no som en faglig ressurs for bibliotekansatte.	BU	Løpende	

Del II. Tiltak som omtales i teksten, men ikke løftes fram i tiltakslisten

Tiltak	Ansvar	Status	Kommentar
Høsten 2019 ble det satt i gang en prøveordning med å gi digital tilgang til pliktavlevert materiale for forskning og dokumentasjonsformål i bibliotek gjennom Nasjonalbibliotekets nettbibliotek....Nasjonalbiblioteket skal i 2023 evaluere prøveordningen i nær dialog med representanter fra rettighetshaverne. (Ny s. 18)	Nasjonalbibliotekar BU,DF.	Avsluttet	Prøveordningen er avsluttet. Det skal legges fram ny forskrift til ÅVL.
I forbindelse med behandlingen av den nye bokloven våren 2023 vedtok Stortinget et anmodningsforslag om å utrede om det er mulig å fastsette bestemmelser for folkebibliotekene om digitalt utlån av digitale verk. Regjeringen vil følge opp dette. (ny s.21)	Nasjonalbibliotekar, BU, TL	Under arbeid	Følges opp av Nasjonalbiblioteket med mål om å komme med forslag til endring av utlånsmodell. Møte med Forleggerforeningen 09.10.25.
«Likeledes har regjeringen lagt frem strategi for likestilling av mennesker med funksjonsnedsettelse for perioden 2020–2030, som gir noen føringer for hvordan offentlige tjenester skal koordineres og utvikles. Dette vil også gjelde bibliotekenes tjeneste.» (s. 8)		Løpende	Dette gjelder på institusjonsnivå og følges opp de enkelte institusjoner.
«Bibliotekstrategien bør også sees i sammenheng med regjeringens strategi for digitalisering av offentlig sektor, der bibliotekenes bidrag for å løfte den digitale kompetansen i befolkningen er fremhevet....Nasjonalbiblioteket vil fortsatt være en sentral aktør som et kompetanse- og ressurscenter, i samarbeid med fylkesbibliotekene, for å nå disse målene.» (s. 8)	BU	Løpende	Strategien ble lagt fram september 2021 https://bibliotekutvikling.no/2021/09/17/digital-hele-livet/ NB har løpende kontakt med andre aktører om oppfølgingen av denne, med årlig Erfaringsamling for digital inkludering

Samarbeid og utvikling

Tiltak	Ansvar	Status	Kommentar
«Nasjonalbiblioteket og fylkeskommunene kan sammen legge til rette for at utviklingsmidlene i større grad møter behovet for utvikling av de minste folkebibliotekene. Nasjonalbiblioteket skal sørge for at erfaringene evalueres.» (s. 29)	BU	Løpende	Drøftes med fylkesbibliotekene. Viser også til drøfting i rådet høsten 2021.
«Det er viktig at bibliotekene utnytter mulighetene i stimuleringsmidler fra andre statlige aktører til å styrke lokalt samarbeid. ...midlene knyttet til strategien mot barnefattigdom...midler knyttet til Digihjelpen...midler til filmformidling...Kulturrådets EØS-midler.» (s. 29)	BU	Løpende	Innebærer saksbehandling, koordinering og informasjonsvirksomhet.

Tiltak	Ansvar	Status	Kommentar
«Nasjonalbiblioteket skal videreutvikle Biblioteksøk slik at brukerne får én inngang inn til bibliotekenes materiale, både det fysiske og digitale. Brukerne skal få mulighet til å bestille lån og få tilgang til de digitale samlingene... Tjenesten vil også utvides slik at filmene som vises i Norsk filminstituttts tjeneste Filmbib fremgår i søket.» (s. 35-36)	BU (TK, DF)	Løpende	Fortløpende forbedring av eksisterende tjeneste. Dedublisering og designjustering våren 2025.
«Datasettet som ligger til grunn for Biblioteksøk skal gjøres tilgjengelig i maskinleselig form slik at det kan utnyttes i lokale tjenester som bibliotekene ønsker å utvikle.» (s. 36)	TK (DF)	Ferdig	Datasettet for Biblioteksøk er gjort tilgjengelig hos Bibliotek-Systemer Aktive OAI servere
«I tiden fremover skal DFB også tilby e-bøker og e-lydbøker som et supplement til den trykte boken på noen språk. På dette området er det erfaring og lærdom å hente fra pilotprosjektet Verdensbiblioteket, som ble avsluttet våren 2019.» (s. 38)	BU	Løpende	I leselyststrategien er VB omtalt som et tilbud fra NB til befolkningen. Følges opp i samarbeid med Kungliga biblioteket
«Et viktig grep i Nasjonal bibliotekstrategi 2015–2018 var at Nasjonalbiblioteket skulle gi fri tilgang til bibliografiske data i riktig kvalitet for alle bibliotek...Denne ordningen videreføres, og Nasjonalbiblioteket vil vurdere muligheten	TK		«Metadatabrønn» (tiltak 14) lanseres i november 2025.

og behovet for å utvide ordningen med fri metadata til andre materialtyper, som for eksempel film og musikk. Bibliotekene har etterspurt tilgang til metadata for utenlandsk materiale. Nasjonalbiblioteket vil i strategiperioden søke å finne gode løsninger for hvordan dette kan inngå i leveransen.» (s. 41)			
«Alle metadata som Nasjonalbiblioteket produserer, er åpent og gratis tilgjengelig. I strategiperioden skal dataene gjøres tilgjengelig som lenkede data. I tillegg skal bibliotekene fortsatt få tilgang til data i dagens utvekslingsformat, MARC 21, for å sikre at alle eksisterende tjenester og system fungerer godt.» (s. 41)	TK		«Metadatabrønn» (tiltak 14) lanseres i november 2025.
«Mange fag- og forskningsbibliotek tilrettelegger forskningsdata for deling og gjenbruk....Brukerne ønsker tilgang til ulike typer ressurser på samme sted. Det forutsetter at biblioteksektoren har en helhetlig tilnærming og utvikler gode fellesløsninger. Sentralt i en felles infrastruktur er derfor et felles begrepsapparat, åpen tilgang til data og metadata og felles autoritetsregistre...For å oppnå dette må Nasjonalbiblioteket og Sikt koordinere og samarbeide med biblioteksektoren.» (s. 42)	BU, (TK)		Bidratt med utviklingsmidler til UH-sektoren for at bibliotekene skal ta en helhetlig tilnærming. Har årlig støttet prosjekter for å realisere dette. 2021 Kompetanserammeverk for forskningsdatastøtte - Universitetsbiblioteket i Oslo 2022 Kuratornettverk for FAIR forskningsdata - UiT Norges arktiske Universitet – biblioteket 2023 Datahåndteringsplaner: støttepakke for norske UH-bibliotek - Universitetsbiblioteket i Bergen

BU – Bibliotekutvikling (Tidligere SBU) DF - Digital formidling KF – Kulturformidling KD – Kulturarvsdigitalisering IKT – IKT TK – Tilvekst og kunnskapsorganisering TL – Avdeling for tilrettelagt litteratur (Tidligere NLB)